

Informatīvais ziņojums par 2011.gada tautas skaitīšanu

Informatīvais ziņojums par 2011.gada tautas skaitīšanu sagatavots, nēmot vērā Ministru kabineta 2009. gada 15.decembra noteikumus Nr. 1428 „Noteikumi par Valsts statistiskās informācijas programmu 2010.gadam” un Ministru kabineta 2010.gada 17.augusta noteikumus Nr. 787 „Grozījums Ministru kabineta 2008.gada 2.jūnija noteikumos Nr. 384 „Noteikumi par 2011.gada tautas skaitīšanas programmu””.

Valsts statistiskās informācijas programmā 2010.gadam Centrālajai statistikas pārvaldei (turpmāk - CSP) bija uzdots 2010.gadā veikt izmēģinājuma tautas skaitīšanu metodoloģijas un tehnoloģijas testēšanai pirms 2011.gada tautas skaitīšanas.

Ministru kabinetis ar 2010.gada 17.augusta noteikumiem Nr. 787 apstiprināja jaunu redakciju 2011.gada tautas skaitīšanas programmu, precizējot vienu no mājsaimniecības un ģimenes rādītājiem (Attiecības starp mājsaimniecības locekļiem) un papildinot vienu no etnokultūras rādītājiem (Valoda) ar papildjautājumu: „Vai Jūs protat arī kādu latviešu valodas izloksni?”.

Izmēģinājuma tautas skaitīšana

Lai nodrošinātu sekmīgu nākamās vispārējās tautas skaitīšanas sagatavošanu un norisi, praksē pārbaudītu izvēlētos metodoloģiskos un tehnoloģiskos risinājumus, CSP vairākās Latvijas pilsētās un novados (Rīgā, Kuldīgā, Mazsalacā, kā arī Preiļu, Riebiņu un Saulkrastu novadā) 2010.gada septembrī un oktobrī veica izmēģinājuma tautas skaitīšanu.

No 20. līdz 26.septembrim izmēģinājuma tautas skaitīšanai izvēlētajās teritorijās dzīvojošajiem iedzīvotājiem CSP nodrošināja iespēju aizpildīt izmēģinājuma tautas skaitīšanas veidlapas par sevi un savu ģimeni internetā. Iespēja izmēģināt šo jauno un progresīvo tehnoloģisko risinājumu kopīgi ar Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi (turpmāk - PMLP) tika dota arī visiem pārējiem Latvijas iedzīvotājiem. PMLP nodrošināja personu autorizāciju izmēģinājuma tautas skaitīšanas anketu aizpildīšanai internetā, balstoties uz aktuālajiem personas pases datiem un personas kodu.

Iedzīvotājiem, kuri izvēlējās piedalīties mēģinājumā aizpildīt tautas skaitīšanas anketas par sevi un savu ģimeni internetā, bija iespēja izteikt savu viedokli par piedāvāto metodi, kā arī priekšlikumus par nepieciešamajiem uzlabojumiem. Lielākā daļa atsauksmu apliecināja, ka tautas skaitīšanas anketu aizpildīšanai internetā izveidotā sistēma ir ļoti ērta, saprotama un neprasa daudz laika. Nebija īpašu iebildumu par tautas skaitīšanas programmā iekļautajiem jautājumiem. Reizē tika norādīts uz grūtībām sniegt atbildes par attiecībām mājsaimniecības ietvaros, kā arī atrast Profesiju klasifikatorā savas profesijas vai amata nosaukumu un kodu.

Savukārt iedzīvotājus, kuri neizmantoja iespēju izmēģinājuma tautas skaitīšanas anketas aizpildīt internetā, no 1. līdz 31.oktobrim apmeklēja CSP pilnvaroti tautas skaitītāji. Tautas skaitītāji pirmo reizi Latvijas tautas skaitīšanu prakse informācijas iegūšanai izmantoja portatīvos datorus, aprīkotus ar attiecīgu programmatūru un anketām.

Lai iedzīvotāji varētu iegūt vairāk informācijas vai noskaidrot interesējošos jautājumus, CSP ar SIA „Lattelecom” atbalstu izveidoja bezmaksas tālruni 80000777.

Izmēģinājuma tautas skaitīšanā tika iegūtas atbildes par 1519 personām un 1177 mājokļiem. 7,4 % no izmēģinājuma tautas skaitīšanas iecirkņu teritorijās dzīvesvietu deklarējušajām personām anketas aizpildīja internetā.

Ja nēm vērā, ka reklāma un aicinājumi izmantot internetu izmēģinājuma tautas skaitīšanas anketu aizpildīšanai bija minimāli, var prognozēt, ka vispārējā 2011.gada tautas skaitīšanā tautas skaitīšanas anketas internetā aizpildījušo īpatsvars varētu būt augstāks.

Atbildes izmēģinājuma tautas skaitīšanā tika iegūtas no 73,6 % iedzīvotāju un par 81,3 % skaitīšanai izvēlētajās teritorijās esošo mājokļu.

Galvenie neatbildētības iemesli bija: problēmas ar savlaicīgu faktiskās dzīvesvietas deklarēšanu tās maiņas gadījumos, nepilnības adresācijas datos un dažu iedzīvotāju negatīvā attieksme pret jebkuru valsts iestāžu organizētu pasākumu. Tautas skaitītāju savāktā informācija rāda, ka mājokļos dzīvesvietu ir deklarējušas personas, kurus reāli nekad tur nav dzīvojušas, daļa dzīvokļu īpašnieku un īrnieku pastāvīgi dzīvo adresēs, kas atšķiras no deklarētajām.

Administratīvajos reģistros (Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēma un Adrešu reģistrs) diezgan daudzos gadījumos ir atšķirīga ēku un dzīvokļu numerācija, ēkas izmantošanas mērķis u.c. Šī iemesla dēļ tautas skaitītājiem bija jāapmeklē sabiedriska tipa iestādes bez dzīvokļiem, telpas, kurās atrodas veikali, ēdnīcas, viesnīcas, bijušās rūpniču ēkas, u. tml.

Attieksme pret izmēģinājuma tautas skaitīšanu kā valsts organizētu pasākumu pārsvarā bija labvēlīga, it īpaši - mazpilsētās un novados. Iedzīvotājiem tika nosūtītas CSP informatīvās vēstules, viņi bija redzējuši sižetus TV un lasījuši avīzes. Tā, piemēram, Kuldīgā 98 % apsekojamo iedzīvotāju bija informēti par izmēģinājuma tautas skaitīšanu un labvēlīgi noskaņoti. Rīgā izmēģinājuma tautas skaitīšanas iecirknī ar pārsvarā individuālo apbūvi (Mežaparkā) arī attieksme bija labvēlīga. Tautas skaitīšana, salīdzinot ar citām aptaujām, tika uztverta ar izpratni par tās nepieciešamību.

Tomēr jāpiebilst, ka bija arī pretējas attieksmes gadījumi. Tas galvenokārt attiecas uz lielo pilsētu teritorijām ar daudzdzīvokļu mājām.

Divu daudzdzīvokļu māju iedzīvotāji Rīgā nevarēja piedalīties izmēģinājuma tautas skaitīšanā, jo šo māju apsardze neļāva tautas skaitītājam tikties ar iedzīvotājiem un iegūt tautas skaitīšanas programmā ietverto informāciju. Lai novērstu šādas situācijas, nepieciešama gan vietējo pašvaldību ieinteresēta līdzdalība, gan arī ar reklāmas kampaņu palīdzību jāskaidro tautas skaitīšanas nepieciešamība māju īpašniekiem.

Viens no izmēģinājuma tautas skaitīšanas uzdevumiem bija pārbaudīt, kā iedzīvotajai izprot un attiecas pret Ministru kabineta 2010.gada 17.augusta sēdē apstiprinātajām (2010.gada 17.augusta noteikumi Nr. 787) izmaiņām 2011.gada tautas skaitīšanas programmā, tai skaitā - papildjautājumu: „Vai Jūs protat arī kādu latviešu valodas izloksni?“.

Tautas skaitītāju sniegtā informācija liecina par ļoti dažādu un visai atšķirīgu šī jautājuma izpratni un atbildēm uz to. Tā, piemēram, Mazsalacā lielākā daļa cilvēku neizprata šo jautājumu - gandrīz vienmēr tika pārjautāts, kas ar to ir domāts. Skaidriņa radās tikai tad, kad kā piemērs tika minēta Latgales izloksne. Saulkrastu novadā gandrīz neviens nezināja Vidzemes izloksni. Visi uzskatīja, ka tā ir latviešu literārā valoda. Iedzīvotāji, kuri zināja dažus Latgales izloksnes vārdus, norādīja, ka ar dažiem vārdiem nav pietiekami, lai varētu teikt, ka prot attiecīgo izloksni. Turpretī Riebiņu novadā cilvēki pārsvarā atbildēja, ka prot Latgales izloksni, tomēr arī šajā novadā dažiem šis jautājums nebija saprotams.

Kopīgie izmēģinājuma tautas skaitīšanā iegūtie dati par jautājumu „Vai Jūs protat arī kādu latviešu valodas izloksni?“ bija šādi:

- 13,3 % iedzīvotāju atbildēja, ka nesaprot šo jautājumu;
- 63,1 % atbildēja, ka izloksnes neprot;
- 22,3 % atbildēja, ka prot kādu no latviešu valodas izloksnēm.

Kopumā šī jautājuma skaidrošana palielināja kopējo intervijas garumu, tā neplānoti palielinot tautas skaitītāju slodzi. Arī iegūtie rezultāti nepārliecina, ka saņemta kvalitatīva informācija par visiem latviešu valodas izloksņu pratējiem.

Gatavošanās 2011.gada tautas skaitīšanai

Tautas skaitīšana tiek organizēta saskaņā ar Tautas skaitīšanas likumu un Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 9.jūlija Regulu (EK) Nr. 763/2008 par iedzīvotāju un mājokļu skaitīšanu. Minētās regulas 5.panta 1.punkts nosaka, ka tautas skaitīšana ir īstenojama 2011.gadā.

CSP, atbilstoši Tautas skaitīšanas likumam, jau 2007.gadā uzsāka gatavošanos kārtējai tautas skaitīšanai.

2010.gada aizvadītajā laikposmā bez izmēģinājuma tautas skaitīšanas veikti vēl arī šādi galvenie nākamās tautas skaitīšanas sagatavošanas darbi:

- Organizēts atklāts konkurss “2011.gada tautas skaitīšanas programmā iekļautās informācijas iegūšana par Latvijas iedzīvotājiem un mājokļiem, darbā izmantojot portatīvos datorus” un noteikts tā uzvarētājs. Par saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu šajā konkursā tika atzīts SIA „GFK Custom Research Baltic” iesniegtais piedāvājums;
- Sarunu procedūrās “Integrētas 2011.gada tautas skaitīšanas Latvijā komunikāciju kampaņas stratēģijas un radošo risinājumu izstrāde” un “Integrētas 2011.gada tautas skaitīšanas Latvijā komunikāciju kampaņas mediju stratēģijas, komunikāciju ideju un mediju investīciju optimizācijas

plāna izstrāde un realizācija” rasti risinājumi iedzīvotāju informēšanai par šo gaidāmo valstiski svarīgo 2011.gada statistisko darbu;

- Noslēdzies konkurss “Portatīvo datoru un printeru noma un apkalošana” tautas skaitīšanas datu vākšanai un apkopošanai;
- Sadarbībā ar pašvaldībām risināts jautājums par telpu nodrošināšanu 37 tautas skaitīšanas reģionālo vadīšanas un koordinācijas centru izvietošanai lielajās un novadu pilsētās;
- Sagatavoti un aprobēti tautas skaitīšanai nepieciešamie metodoloģiskie materiāli, datu vākšanas un pārsūtīšanas uz CSP tehnoloģiskie risinājumi.

CSP nākamās tautas skaitīšanas sagatavošanas darbu ietvaros analizeja valsts administratīvajos reģistros uzkrātās informācijas izmantošanas iespējas un kvalitāti. Analīzes rezultāti liecina, ka nepieciešams turpināt šo reģistru datu kvalitātes uzlabošanas darbus. Tā, piemēram, Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmas un iedzīvotāju reģistra informācijas salīdzinājums rāda, ka nedzīvojamo ēku palīgēkās dzīvesvietu ir deklarējušas 7226 personas, lauku saimniecību nedzīvojamās ēkās - 3677 personas, biroju ēkās - 1680 personas, rūpnieciskās ražošanas ēkās - 1122 personas, tirdzniecības ēkās - 1113 personas.

Galvenais informācijas vākšanas darbs no iedzīvotājiem tiks veikts 2011.gadā. Tautas skaitīšana tiks uzsākta 2011.gada 1.martā. Tā ilgs trīs mēnešus. Pirms tautas skaitīšanas un tās laikā paredzēts organizēt reklāmas kampaņu, kuras laikā tie iedzīvotāji, kuriem mājokļos, publiskajās bibliotēkās, mācību iestādēs, darba vietās u.c. pieejams internets, tiks aicināti tautas skaitīšanas anketas aizpildīt tiešsaistes režīmā internetā. Šāda iespēja plānota no 1. līdz 10.martam. Pēc tam, izmantojot “Apsekojumu iecirkņu plānošanas sistēmu”, no kopējā adresu skaita, kurās jāveic tautas skaitīšana iedzīvotāju dzīvesvietās, tiks izslēgtas tās adreses, kurās dzīvojošie būs snieguši informāciju internetā par visiem konkrētā adresē dzīvojošiem.

Marta trešajā nedēļā darbu uzsāks tautas skaitīšanas lauka darbu iepirkumā uzvarējušās SIA „GFK Custom Research Baltic” nolīgtie tautas skaitītāji. Informācijas vākšanā iedzīvotāju dzīvesvietās paredzēts iesaistīt aptuveni divus tūkstošus tautas skaitītāju, kā arī viņu pārraugus un darba koordinatorus. Tautas skaitītāji, izmantojot “Integrētās datu savākšanas sistēmas” projektā izstrādāto datu ievadprogrammu, veiks iedzīvotāju aptaujas un viņu sniegtu datu ievadu portatīvajos datoros, kas nodrošinās augstāku sākotnējo datu kvalitāti, jo intervijas laikā būs iespējams atklāt un novērst vismaz daļu no klūdām un logiskām neatbilstībām iedzīvotāju sniegtajos datos. CSP paredzējusi, ka tiem iedzīvotājiem, kuri kāda iemesla dēļ nebūs saskaitīti, varētu dot iespēju vēl 10 dienas pēc tautas skaitīšanas beigām aizpildīt tautas skaitīšanas anketas internetā.

CSP pārziņā būs tautas skaitīšanas sagatavošanas darbi - veidlapu, tautas skaitīšanas personāla rokasgrāmatas un darba uzdevuma sagatavošana, portatīvo datoru nodrošinājums, datu ievada programmas sagatavošana, tautas skaitīšanas vadošā personāla apmācība, apkopotās informācijas kvalitātes kontrole, analīze

un publiskošana gan Latvijas datu lietotājiem, gan arī starptautiskajām organizācijām.

Priekšlikumi turpmākai rīcībai

Lai nodrošinātu sagatavošanās darbu un savlaicīgu 2011.gada tautas skaitīšanas organizēšanu, tiek piedāvāts:

- Ekonomikas ministrijai precizēt 2011.gada tautas skaitīšanas programmu, ņemot vērā izmēģinājuma tautas skaitīšanā iegūtos iedzīvotāju un tautas skaitīšanas personāla ieteikumus un priekšlikumus. Attiecībā uz papildjautājumu par latviešu valodas izlokšņu prasmi, tiek piedāvāts to labot, izsakot šādi: „Vai Jūs ikdienā lietojat latviešu valodas paveidu - latgaliešu valodu?“.

Tādēļ Ekonomikas ministrijai tiek uzdots sagatavot un iesniegt Ministru kabinetā līdz 2011.gada 14.janvārim kā Ministru kabineta lietu grozījumus Ministru kabineta 2008.gada 2.jūnija noteikumos Nr. 384 „Noteikumi par 2011. gada tautas skaitīšanas programmu”, precizējot 2011.gada tautas skaitīšanas programmu atbilstoši informatīvajā ziņojumā norādītajai redakcijai, un grozījumus Ministru kabineta 2006. gada 6.novembra noteikumos Nr. 922 “Valsts statistikas pārskatu un anketu veidlapu paraugu apstiprināšanas noteikumi”, apstiprinot 2011.gada tautas skaitīšanas veidlapas.

Arī Kultūras ministrija kā atbildīgā valsts pārvaldes iestāde par kultūras politiku un sabiedrības integrācijas politiku atbalsta augšminēto jautājuma redakciju, lai 2011.gada tautas skaitīšanas anketā jautājumu par latgaliešu valodu iekļautu tādā formulējumā, kas būtu nepārprotams un neaizņemtu arī daudz tautas skaitītāju laika (skatīt pielikumā Kultūras ministrijas 2010.gada 15.decembra vēstuli Nr.1.13.-3/3566).

Latgaliešu valodai kā vēsturiskam latviešu valodas paveidam ir īpaša vieta Latvijas valodas vidē. Tās lietotāju skaits ir vērā ņemams, taču līdz šim nav precīzi apzināts, tādēļ tautas skaitīšana ir atbilstošs pasākums, kurā šo aktīvo latgaliešu valodas lietotāju skaitu būtu iespējams noteikt.

Jautājuma aktualitāti nosaka arī Deklarācijās par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību uzdevums Nr.8.3.: „Veicināsim reģionu kultūras un valodas savdabības uzturēšanu un attīstību, stiprinot reģionu identitāti kā kopīgās nacionālās identitātes daļu. Atbalstīsim latviešu valodas izlokšņu bagātību, stiprināsim latgaliešu valodu kā vēsturisku latviešu valodas paveidu.“. Tas sasaucas ar „Valsts kultūrpolicykas vadlīnijās 2006.-2015.gadam. Nacionāla valsts“ (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2006.gada 18.aprīļa rīkojumu Nr.264) iezīmēto virzienu saglabāt un attīstīt latviešu valodas bagātību un tās izteiksmes daudzveidību.

- Ieteikt visiem valsts un pašvaldību iestādēs strādājošajiem izmantot iespēju aizpildīt 2011.gada tautas skaitīšanas anketas par sevi un saviem ģimenes locekļiem internetā, tādējādi racionalizējot tautas skaitītāju darbu, nodrošinot augstāku atbildētības līmeni un augstāku iegūto datu kvalitāti.

Ekonomikas ministrs

A.Kampars

Iesniedzējs: Ekonomikas ministrs

A.Kampars

Vīza: Valsts sekretāra vietā
valsts sekretāra vietnieks

G.Ābele

18.01.2011 11:09
1789
Ušpelis
67013164, Janis.Uspelis@em.gov.lv